

मुसंवाता धर्मविदा तु कार्याः *ĀṆIKAT.* im *ÇKDr.*; vgl. निर्हाद, नीहर. — 6) *Vollendung* *VJUTP.* 172.

निर्हारक (wie eben) adj. der (eine Leiche) hinausträgt (zum Scheiterhaufen): प्रेत° M. 3, 166 (Calc. Ausg.). KULL. zu M. 5, 64. 65. 102. *Reiniger* *VJUTP.* 97.

निर्हारा (vom caus. von हर् mit निस्) n. das Hinaustragenlassen (einer Leiche zum Scheiterhaufen) KULL. zu M. 5, 104.

निर्हारिन् (von हर् mit निस्) adj. sich weit verbrettend (von einem Geruch) *AK.* 1, 1, 4, 19. 20. H. 1390. *MBh.* 12, 6848. *निहारिन्* 14, 1409.

निर्हिमम् (निस् + हिम्) adv. über den Winter hinaus P. 2, 1, 6, Schol.

निर्हृति (von हर् mit निस्) f. das Wegschaffen, aus-dem-Wege-Räumen: संवर्धनं प्रधानां निरस्यानां च निर्हृतिः *Kām. Nivis.* 13, 55.

निर्हृत्य (wie eben) adj. auszulassen *TBr.* 2, 2, 4, 7.

निर्हेतु (निस् + हेतु) adj. keine Ursache habend *MBh.* 12, 3277. Davon nom. abstr. ° ल n. *Madhjam.* 61.

निर्ह्राद (von ह्राद् mit निस्) m. Laut, Ton *AK.* 1, 1, 4, 1 (auch निह्राद). *MBh.* 3, 13087. नेमि° 6, 5574. रथ° *Bhāg.* P. 3, 17, 8. धनुषः *MBh.* 14, 2118 (fälschlich निर्हाद). आभरण° *Hariv.* 13618. सैन्यस्य R. 3, 30, 27. कुर्यु-गवस्य 5, 38, 34. 6, 76, 23. तन्वीकल° *Kāthās.* 11, 4. आतिथ्यवाद्य° *Vid.* 336. vom Brausen des Meeres *Bhāg.* P. 7, 8, 32. सारसैः कलनिर्ह्रादैः (sic) *Ragh.* ed. Calc. 1, 42. Am Ende eines adj. comp. f. आः भोम° (शक्ति) *MBh.* 3, 11729. शत° (गदा) 5, 2042. चचालाय सनिर्ह्रादा पृथिवी 9, 3623. आतिथ्य° *Kāthās.* 23, 88. मेघनिर्ह्रादा वाचा *Bhāg.* P. 4, 15, 21. 6, 1, 37. — Vgl. *डुडुभि*°.

निर्ह्रादिन् (wie eben oder von निर्ह्राद) adj. schallend, tönend, brausend: निर्ह्रादो ते मुञ्ज इव चेतकन्देषु धनिः स्यात् *Megh.* 57. उत्सवातो-यनिर्ह्रादि (राजगृह) *Kāthās.* 25, 227. मायूरी मार्जना *Mālav.* 20. मदी R. 5, 16, 30.

निर्ह्रास (von ह्रस् mit निस्) m. Abkürzung *Āçv. Ça.* 6, 6. Verkürzung eines Vowels P. 1, 4, 58, *Vārt.* 2.

निर्हृकि (निस् + ह्री) adj. nicht schüchtern, keck, verwegen *MBh.* 7, 4806. 8, 1423. 13, 2025.

निल्, निलीति = गहन (डुर्वोध) *Drātup.* 28, 68; vgl. ली mit नि.

निलम्भ (von लम्भ् mit नि) s. झ°.

निलप् s. u. 3. 3 mit निस्.

निलय (von ली mit नि) m. *Vop.* 26, 171. 1) das Stehverstecken: झ° sich nicht verbergend: अनिलया चापमया च *Āit. Br.* 5, 25; nach dem *Brāhmaṇa* so v. a. nicht ruhend: अनिलया तद्वायुर्नक्षेत्रे कदाचन निलय-तिबेद. — 2) Versteck der Thiere, Wohnstätte, Residenz, Aufenthaltsort *AK.* 2, 2, 5. 3, 4, 24, 147. H. 990. *Halāj.* 2, 136. झले: *Varāh. Brh.* S. 53, 88. काकस्य 94, 50. R. 2, 46, 3. *Bhāg.* P. 5, 20, 8. R. 1, 72, 21. 74, 6. 4. 58, 22. 5, 56, 64. *Ragh.* 2, 15. *Kāthās.* 15, 34. *Rīgā-Tar.* 3, 106. *Bhāg.* P. 2, 7, 35. 3, 23, 16. *Mārk.* P. 18, 49. सीता° R. 2, 25, 45. कृत्वा प्रासादनिल-यम् *MBh.* 1, 4475. लङ्का° R. 1, 3, 27 (21 *Gorr.*). विल° *Bhāg.* P. 5, 24, 19. *Gir.* 11, 13. Ein adj. comp. auf निलय bedeutet a) seine Wohnung in — habend, wohnend —, sich aufhaltend in: कैलास° *MBh.* 2, 275. 3, 827. 4, 2041. R. 1, 75, 26. 2, 45, 3. 3, 27, 18. *Varāh. Brh.* S. 69, 12. *Bhāg.* P. 3, 16, 1. 6, 9, 44. जनास° *Suça.* 1, 204, 5. आसन्न° 7. — b) wo der und IV. Theil.

der seine Wohnung hat, bewohnt von, eine Wohnstätte für — seiend: साधुसिद्ध° (स्थान) *Varāh. Brh.* S. 50, 2. खग° (तरु) 52, 120. मधु° (तरु) 57, 3. भूत° (देव) *Bhāg.* P. 8, 1, 11. *Vet.* in *L.A.* 5, 4. वैर° (निषाद) R. 1, 2, 13. प्रताप° (मकीर्ति) *Vid.* 2. त्रिवर्ग° (आत्मन्) *Pāṇkāt.* III, 243. f. आः द्वारका वृष्टिनिलयाम् *Hariv.* 15062; vgl. गन्धनिलया. Wenn dieses f. nicht wäre, könnten die unter b aufgeführten Composita auch ein-fach in der Bed. die Wohnstätte von aufgefasst werden. निलय *Braṇṭr.* 1, 80 falsche Lesart für वलय.

1. निलयन (wie eben) n. 1) das Sichniederlassen: उत्तमाङ्गे निलयनं कपोतकङ्कप्रभृतीनाम् *Suça.* 1, 118, 5. *Varāh. Brh.* S. 87, 12. — 2) Zufluchtsstätte, Wohnstätte, Lager: अस्ति ते निलयनम् आस्थानमस्ति त्वं *TBr.* 2, 4, 4, 1. निलयन, झ° (ब्रह्मन्, परमात्मन्) *Taitt. Up.* 2, 6, 7. *Bhāg.* P. 5, 19, 20. (द्रोणार्जुनौ) तावेवास्तां निलयनं तावार्तापनमेव च *MBh.* 7, 8540. *Bhāg.* P. 6, 7, 23. नदीनिलयनाः सर्पाः R. 2, 28, 20.

2. निलयन n. nom act. von झप् mit निस् P. 7, 2, 46, Schol.; s. u. 3. 3 mit निस्.

निलाय, निलायते und निलायम् s. u. ली mit नि.

निलम्प्यै (von लिप्, लिम्प् mit नि) P. 3, 1, 138, *Vārt.* 1. 1) m. Bez. gewisser Genien *AV.* 3, 26, 5; vgl. *TS.* 5, 5, 10, 3. eine Marut-Schaar *Taitt. Ān.* 4, 24, 1. Gott überh. *Taitt.* 1, 1, 5. H. 2. *Hān.* 202. — 2) f. आ *Kuh. Taitt.* 2, 9, 16.

निलम्पनिर्करि (नि° + नि°) f. der Götterfluss, die Gaṅgā Rāvaṇa im *ÇIVASTOTRA*, *ÇKDr.*

निलिम्पिका (von निलिम्पा) f. *Kuh.* H. 1266.

निलीन s. u. ली mit नि; davon निलीनकं *gaga* झण्यादि zu P. 4, 2, 50. N. pr. eines Dorfes im Nordlande; vgl. नैलीनक.

निर्वत्तम् adj. wahrscheinlich Bez. einer best. Farbe oder Zeichnung (des Opferthieres) *TS.* 5, 6, 22, 1. — Wohl 1. नि + वतस्.

निर्वचन (von वच् mit नि) n. 1) Ausspruch; Anrede: अवैचाम निर्वच-नान्यस्मिन् *RV.* 1, 189, 8. निर्वचना क्वप्ये काव्यान्यथैसिषं मतिभिर्विप्रं उक्थैः 4, 3, 16. 9, 97, 2. 10, 113, 10. — 2) Sprichwort, Redensart: इदं व-पुर्निर्वचनं जनासञ्चरति पन्नयस्तस्थुरापः *RV.* 5, 47, 5. तदप्येतन्निर्वचनम-स्ति *Çat. Br.* 2, 4, 4, 4. — 3) निर्वचने करु (°ने कृत्वा und °नेकृत्वा) P. 1, 4, 76. *Vop.* 15, 5. Nach dem Schol. zu P. = वचनं नियम् die Rede hemmen, aufhören zu reden; hiernach wäre das Wort auf 1. नि + वचन zurückzuführen. Die Verbindung mit dem loc. führt eher auf eine Be-deutung wie zum Sprichwort erheben. — Vgl. निर्वचन.

निर्वत (von 1. नि) f. Tiefe, Thal: उद्धत्स्वस्मा अकृणोतना तूष्णीं निव-त्स्वपः *RV.* 1, 161, 11. 3, 2, 10. 7, 50, 4. 10, 127, 3. 142, 4. वृष्टिर्षा विश्वा निर्वतः (P. 5, 1, 118, Sch.) पृषाति *AV.* 6, 22, 3. *TS.* 3, 2, 4, 4. *TBr.* 2, 8, 4, 4. निर्वता instr. zur Tiefe, abwärts *RV.* 8, 45, 38. *AV.* 5, 3, 3.

निर्वता (von 1. नि) adv. wohl zu Thal: अस्मै रीयते निर्वनेव सिन्धवः *RV.* 10, 40, 9.

निर्वपन (वप् mit नि) n. 1) das Hinwerfen, Wegschütten *Kāṭh.* Ça. 7, 7, 2. झपु° 12, 5, 9. 17, 3, 9. 27. 14, 1, 18. पुरीष° 17, 7, 3. — 2) eine Darbringung an die Manen *ÇANDAR.* im *ÇKDr.* *MBh.* 13, 4378. *Çik.* 152. — Vgl. निर्वपणा.

निर्वर (von वर mit नि) 1) m. Deckung, Schutz oder Beschützer: आड मे निर्वरो भुवद्भृद्भृदिष्ट पौस्यम् *RV.* 8, 82, 15. — 2) f. आ *Mād-*